

Πρόλογος: Δεν τα λέμε μόνο, τα γράφουμε κιόλας

Η ερώτηση ερχόταν και ξαναρχόταν διαρκώς και ο πειρασμός ήταν μεγάλος. «Σκέφτεστε να το συνεχίσετε και στο επόμενο Μουντιάλ;» Βλέπετε, και παρουσιάσεις έγιναν για το βιβλίο *Αταίριαστες ιστορίες από το Μουντιάλ της Ρωσίας*, αλλά και συνεντεύξεις δόθηκαν στα ΜΜΕ. Ήταν μια υπέροχη εμπειρία για όλους κρίνοντας από την υποδοχή και τα σχόλια. Ήταν ένα όμορφο ταξίδι, όπως συνηθίζεται να λέγεται σε ανάλογες στιγμές. «Μα, τι μου λέτε τώρα; Το γράφουμε και στον πρόλογο. Να τους διαβάσετε τους προλόγους, τουλάχιστον τους δικούς μας. Το λέμε ξεκάθαρα: "Η ομάδα θα είναι έτοιμη από νωρίς να παίξει παρόμοια παιχνίδια στις επικείμενες διεθνείς διοργανώσεις· να διηγηθεί νέες αταίριαστες ιστορίες για το ποδόσφαιρο". Ποιο επόμενο Μουντιάλ; Εδώ, λέμε, να ξεκινήσουμε αμέσως να γράφουμε για το επόμενο Ευρωπαϊκό Κύπελλο, το EURO του 2020». Τότε, η έκπληξη και ο θαυμασμός μεταφέρονταν με ταχύτητα βολίδας από το δικό σου σουτ στην εστία του ερωτώντος. Ωραία λέγονται και γράφονται αυτά, μιας και πάντοτε πρέπει να δείχνεις προετοιμασμένος για τα επόμενα εκδοτικά σου βήματα. Συνηθίζεται, άλλωστε, κάτι τέτοιο. Το θέμα είναι, ποιος θυμάται τις υποσχέσεις;

Εδώ είμαστε και πάλι. Όχι για να θυμηθούμε τις υποσχέσεις. Παρακαλώ πολύ, αλλού αυτά. Για να ξεκινήσουμε με πρόγραμμα και χαρά να γράφουμε τα σχετικά.

Να το γνωρίζετε αυτό, φίλες και φίλοι αναγνώστες, όταν, ελπίζω, και εσείς θα χαίρεστε. Αυτές οι γραμμές έχουν γραφτεί χριστουγεννιάτικα στα τέλη του 2020, όπως και πολλά από τα κείμενα για τα ματς των τελικών ομίλων. Βλέπετε, μας προέκυψε η πανδημία και το EURO του 2020 έμεινε με την ταμπέλα, αλλά πήγε έναν χρόνο μετά. Είπαμε, με πρόγραμμα και χαρά, όπως αρμόζει σε κάθε σωστή νοικοκυρά· έτσι, όπως θα μου το έλεγε η αείμνηστη άξια μάνα μου, η οποία ήταν πάντα σε όλα μέσα. Δεν γίνεται διαφορετικά· έτσι βγαίνουν τα βιβλία, αλλιώς θα χάσουμε την μπάλα.

Για τις *Αταίριαστες ιστορίες από το Μουντιάλ της Ρωσίας* είχα την ενθάρρυνση που έγινε πίεση μετά, του συνοδοιπόρου Δημήτρη Ακριβούλη να δημοσιεύσουμε τις ιστορίες, πρώτα στη σελίδα μας στο φέισμπουκ του *Politics First* και κατόπιν να τις εκδώσουμε, «επειδή δεν μπορούμε να λείπουμε, εμείς και το ΡΕ, από ένα τόσο σημαντικό γεγονός των διεθνών σχέσεων, όπως το Μουντιάλ». Τούτη τη φορά, ο Δημήτρης με τον τρόπο του έκανε πάλι το χρέος του και εγώ είχα να κάνω το δικό μου. Δεν είναι μόνο να τηρώ τις υποσχέσεις μου· αυτό μου το τόνιζαν πάντα οι γονείς μου. Εδώ έχουμε να κάνουμε με το EURO ποδοσφαίρου και σχετίζεται με τα ζητήματα της Ευρώπης. Συνεπώς, η επαγγελματική μου ιδιότητα είχε τον πρώτο λόγο. «Εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ» είναι το γνωστικό μου αντικείμενο. Σπάνιο στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής κοινότητας, σχεδόν εξωτικό. Όπως τονιζόταν στο προοίμιο μιας άλλης «ποδοσφαιρικής» μελέτης μου, «[μ]πορεί να επικρατεί ακόμα η αντίληψη ότι ο ποδοσφαιρικός κόσμος δεν προσδίδει επι-

στημονικό κύρος στη διεθνολογική έρευνα, αλλά αυτό δεν δικαιολογεί επαρκώς τη διαπίστωση αυτού του παράδοξου, όταν, μάλιστα, το κράτος-έθνος ως η κύρια μονάδα ελέγχου και διαμόρφωσης της παγκόσμιας πολιτικής εξακολουθεί να συμπληρώνει διαχρονικά το κύρος του από την αξία των ποδοσφαιρικών αποτελεσμάτων και τίτλων»¹. Το ίδιο ισχύει και για την ίδια την ΕΕ. Ακόμη παλεύει να διαμορφώσει τις εξωτερικές σχέσεις της και να τις κάνει τύποις και ουσία εξωτερική πολιτική. Τις ιστορίες για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση διδάσκω είκοσι πέντε και πλέον χρόνια στα πανεπιστημιακά αμφιθέατρα. Η Ευρώπη έχει την τιμητική της και σχεδόν η μισή ΕΕ παίζει μπάλα στα τελικά του EURO 2020. Και όταν παίζει μπάλα –και την ξέρει πολύ καλά η αθεόφοβη– πώς γίνεται να μείνεις αδιάφορος; Μπορεί να μην είναι πια ελκυστική η ΕΕ και ο κόσμος να έχει κουραστεί με τις ατέλειωτες παλινωδίες των μεμονωμένων ευρωπαϊκών εγωισμών –των μεγάλων, μεσαίων και μικρών χωρών–, αλλά το ποδόσφαιρο κουβαλά εντός του όλη εκείνη την ομορφιά για να πεις εξίσου όμορφες και αταίριαστες ιστορίες για την καπριτσιόζα κόρη, την Ευρώπη που δεν λέει αιώνες τώρα να ημερέψει ο νους της και να λογικευτεί αναπολώντας μόνο το παρελθόν της.

Για την Ευρώπη, το κοινό μας σπίτι, όπως μάθαμε να λέμε χωρίς να το πιστεύουμε κατά βάθος, γράφονται οι αταίριαστες ιστορίες. Και στα 70 και πλέον χρόνια από

¹ Κυριάκος Δ. Κεντρωτής (2016). *Το ποδόσφαιρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Περισσότερο από ένα παιχνίδι και μία Ένωση*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg, σελ. 27.

τη Διακήρυξη του Ρομπέρ Σουμάν (9/5/1950) τελειωμό δεν έχουν αυτές οι ιστορίες. Και η πιο σημαντική είναι η ίδια η ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ήταν τότε που στη ζούγκλα των κρατών της Ευρώπης εμφανίστηκε ένα περίεργο λιοντάρι. Μηχανικό ήταν και έπρεπε να το κουρδίζει κάποιος. Όχι βέβαια σαν τα μηχανικά λιοντάρια από τις ιστορίες του Danilo Kiš με τους μοσχοβίτες πρίγκιπες του Μεσαίωνα που τα είχαν κάτω από τα τραπέζια τους με σκοπό να βρυχώνται την κατάλληλη στιγμή εκφοβίζοντας τους ξένους απεσταλμένους. Αυτό θα ήταν ένα καλό λιοντάρι, όσο μπορούσε βέβαια για λιοντάρι, προκειμένου να μη φοβούνται οι Ευρωπαίοι στη ζούγκλα του κόσμου. Στην αρχή ήταν έξι γενναίες χώρες που μπήκαν σ' αυτή τη ζούγκλα με το μηχανικό λιοντάρι. Ο υπόλοιπος κόσμος παρακολουθούσε με αγωνία. Περίμενε με κάθε μέσο να μάθει νέα τους. Είχε ακούσει τόσα πολλά που δεν μπορούσε να κάνει διαφορετικά. Στην αρχή, οι έξι χώρες το μελετούσαν το λιοντάρι τόσο πολύ επιστημονικά που όλο έβαζαν υποσημειώσεις στο σχετικό βιβλίο του μηχανικού λιονταριού με τον τίτλο: ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Μετά άρχισαν να το συνηθίζουν και να καταλαβαίνουν καλύτερα, μέχρι που το έπαιρναν και σπίτι τους και λέγανε μεταξύ τους ένδοξες ιστορίες αιώνων. Το ήθελε και το μηχανικό λιοντάρι για να παίρνει και το ίδιο θάρρος απέναντι στα κανονικά λιοντάρια. Μαθεύονταν γρήγορα τα ευχάριστα νέα και με τα χρόνια έπιασαν σειρά και άλλες γενναίες χώρες έξω από τη ζούγκλα του μηχανικού λιονταριού. Κάποια στιγμή μαζεύτηκαν αρκετές γενναίες χώρες και κουβέντα στην κουβέντα προέκυψαν και παρεξηγήσεις. Έτσι κυλούσε η ζωή.

Οι γενναίες χώρες δεν χρειάζονταν να είναι τόσες γενναίες απέναντι στο μηχανικό λιοντάρι, ενώ και αυτό με τη σειρά του είχε μάθει για τα καλά τις συνήθειες και τα κόλπα τους. Λέγεται, μάλιστα, πως εξαιτίας αυτής υπέρμετρης αλληλογνωριμίας εμφανίζονται κατά καιρούς και κάποιες «μαϊμούδες» λιοντάρια που συσκοτίζουν την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Επίσης, δεν λείπουν και οι τιμωρίες στο πλαίσιο αυτής της ζούγκλας. Έτσι, μερικές χώρες του νότου (με την περιέργη για ζούγκλα ονομασία PIGS) μπήκαν στον πάγο με το ένα πόδι όρθιο στη γωνία και το μηχανικό λιοντάρι επέβλεπε στενά την τιμωρία τους. Κάποια στιγμή τελείωσε η τιμωρία και οι χώρες επέστρεψαν στην ευρωπαϊκή ζούγκλα κάνοντας αυτό που κάνουν και οι άλλοι: Εκθειάζουν το μηχανικό λιοντάρι μπροστά του και το πόσο πολύ προσπαθούν να του μοιάζουν. Εκείνο, με τη σειρά του, τους λέει το πόσο πολύ πιστεύει σ' αυτές και το πόσο πολύ παλεύει και αυτό να μοιάζει σ' ένα κανονικό λιοντάρι. Έτσι χτίζεται χρόνια τώρα το κοινό ευρωπαϊκό μέλλον στη ζούγκλα του κόσμου. Έτσι συνεχίζεται και το ταξίδι περιπέτειας, άλλοτε συναρπαστικό και άλλοτε βαρετά γραφειοκρατικό.

Όσο για το ταξίδι του EURO 2020, αυτό προβλέπεται να είναι συναρπαστικό αν μη τι άλλο. Και τι ταξίδι! Ταξίδια να δουν τα μάτια τους και τα μάτια μας! Βλέπετε, φίλες και φίλοι αναγνώστες, η Ευρώπη καινοτομεί και κανόνισε να μη διεξαχθεί το τουρνουά σε μια ή το πολύ σε δύο χώρες, αλλά σε 10 χώρες και 11 στάδια! Να έχουμε να λέμε. Αυτό θα πει μαζική διεύρυνση· στα τέσσερα σημεία του ευρωπαϊκού ορίζοντα χωρίς, όμως, να μένει

πίσω και το κέντρο της. Κάτι τέτοια κάνει και η ΕΕ, αλλά μόνο για το φαίνεσθαι. Ένα απίθανο ταξίδι ενός μήνα (11/06-11/07/2021) για την περιπέτεια, όπως, τότε επί Ψυχρού Πολέμου, όταν μας παρότρυνε το Interrail με την κάρτα του εμάς τους νέους της Ευρώπης να φτάσουμε με το τρένο –που λέει ο λόγος– στις τέσσερις γωνίες της ανακαλύπτοντας τις ομορφιές της. Τώρα είναι διαφορετικά και όλες οι ηλικίες ταξιδεύουν μέχρι την άκρη του πουθενά. Από την άλλη, είναι και κάποιες ποδοσφαιρικές χώρες με παράδοση που θα παίξουν στο σπίτι τους. Και αυτό συνηθίζεται στην ΕΕ. Καλοί και άγιοι οι δημοκρατικοί κανόνες και ο λόγος στις περιφέρειες, αλλά έχουν και τον νου τους οι μεγάλοι της ΕΕ στα κέντρα αποφάσεων. Βέβαια, το ποδόσφαιρο είναι απρόβλεπτο και δεν παίζουν μπάλα ούτε τα στάδια ούτε τα λεφτά, καταπώς έλεγε και ο ιπτάμενος Ολλανδός και βιρτουόζος των γηπέδων Γιόχαν Κρόουφ.

Ο καβγάς δεν είναι για το πάπλωμα προ πολλού. Αυτό απλώς κοιμάται αγκαλιά με το ευρωπαϊκό όνειρο. Ο πραγματικός καβγάς ήταν πάντα για τον θρόνο. Απλώς, και αυτός μεγάλωσε με τους αιώνες και μοιράστηκε η κληρονομιά του σε καρέκλες κάθε είδους. Και αυτές με τη σειρά τους δεν ξεχνάνε τα περασμένα μεγαλεία και φαντασιώνονται πως είναι θρόνοι σε μέγαρο και σε παλάτια, σε αίθουσες και σε γραφεία. Τώρα που λόγω πανδημίας τα ποδοσφαιρικά γήπεδα είναι άδεια, η Ευρώπη μπορεί να βρει άνετα εκεί καρέκλα να κάτσει και ν' αφουγκραστεί την ηχώ των λαών. Έτσι, ως ένα πρότζεκτ προσομοίωσης για να (ξανα)μάθει να μην κοιτάει μόνο

[20]

την όποια καρέκλα, αλλά να συμμετέχει με τον κόσμο στη χαρά του ματς.

Γι' αυτήν τη χαρά που όλο και πνίγεται με της αγοράς τα δεσμά, έχουν γραφτεί οι καινούργιες *Αταίριαστες ιστορίες από το EURO 2020*. Η συνταγή είναι γνωστή από το προηγούμενο βιβλίο. Ιστορία, πολιτική και ποδόσφαιρο διηγούνται τις δικές τους ιστορίες αλλάζοντας πασούλες στα 51 ματς που διαρκεί το τουρνουά. Αυτή τη φορά στον ρόλο της εξέδρας και του γενικότερου σχολιασμού κυριαρχούν αποσπάσματα από κινηματογραφικές ταινίες. Άλλωστε, με το σινεμά μπορεί η Ευρώπη ακόμα να ξεχωρίζει. Την όλη εικόνα συμπληρώνουν αποσπάσματα από παροιμίες, συνταγές μαγειρικής, διαφημίσεις, πρωτοσέλιδα εφημερίδων και λόγια μεγάλων ποιητών παντός καιρού. Για όλα αυτά ευχαριστώ τον Δημήτρη Ακριβούλη που είχε την ιδέα και την αποτύπωσε με τον δικό του ξεχωριστό τρόπο. Η παρούσα έκδοση περιλαμβάνει τόσο τα λεγόμενα προεόρτια (κοινώς πρίγκεϊμ) του κάθε αγώνα, όπως γράφτηκαν στο φέιςμπουκ, όσο και τον απόηχο (κοινώς πόστγκεϊμ), όπως αποτυπώθηκε μετά τη λήξη των αγώνων του ευρωπαϊκού τουρνουά. Και για να μη μένουμε πίσω από το πνεύμα και τον ρυθμό της εποχής, κάνουμε και εμείς τον δικό μας στοιχηματικό απολογισμό είτε πηγαίνοντας ταμείο είτε κρατώντας κουβά κανονικό. Θερμές ευχαριστίες απευθύνονται στον Πέτρο Παπασαραντόπουλο και τις Εκδόσεις Επίκεντρο που με φιλοξενούν για άλλη μια φορά.

Κυριάκος Δ. Κεντρωτής